

Klättrande Medelhausbyn i Sköndal skönt alternativ till standardklossar

Det finns en Medelhausby i Sköndal.

Uppför branten från Sköndalsvägen klättrar och klänger ett hus med 32 "fristående" lägenheter lagda i terrasser.

Från höjden faller taklinjen mjukt klingande som skifferåsarna i en italiensk bergsby.

Byggherppannas kontur är levande och smyger efter bergets linje.

Nedanför husens bröstvärn ligger ett hav av ekar, under den Drevviken.

Husgruppen är en lisa som kontrast till de förstäder vi vant oss vid med sin enahanda, standardblandning av höghus och radhus.

Ändå är den nästan ensam i hela Stockholm — terrasshus som påminner om Sköndalsgruppen finns bara i Vällingby och Gröndal.

Terrängen i Stockholm är småkuperad och bergkallig. Den inbjuder till att bygga hus i sluttningar. Stan borde absolut få fler terrasshus, tycker Axel Kandell, arkitekten som ritade Sköndalshusen i slutet av femttioalet.

Terrasshusen är mer varierade, inte så sterila som höghusen. De skapar mindre plats än radhusen.

De ger alla småhusets fördelar utan många av dess nackdelar. Man behöver inte investera i tomt och planeringsarbeten. Man behöver inte klippa gräs och ansa buskar.

Solfång

Kontakten med "ute" har man i alla fall genom den altan som hör till varje lägenhet. Den är vindskyddad, insynskyddad och ett varmt solfång från senvintern till senhösten.

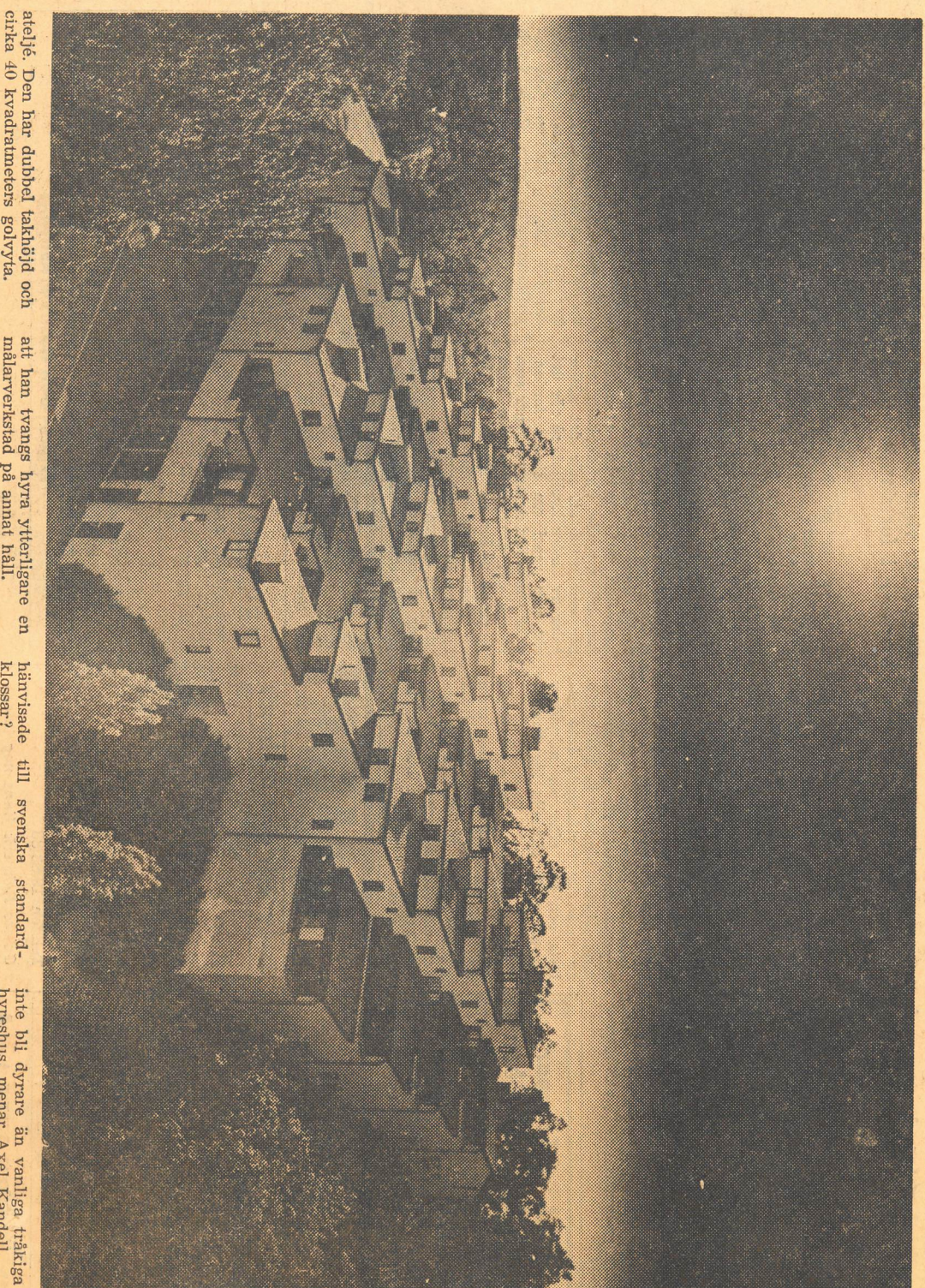
Terrasshusen byggdes av byggmästare Folke Ericsson 1960—1961 och bjöds ut på marknaden.

Han var själv tveksam till projektet först, och lägenhetsöarna mötte heller inte bostadsformen med entusiasm.

Det tog något år innan allt var slutgiltigt och det var först när de hade bott där någon tid som hyresgästerna blev varma anhängare av sitt terrasshus.

Lägenheterna finns i tre storlekar. De fem undre raderna är fyror och alternenar mellan 94 och 114 kvadratmeter.

Den övre raden med fem lägenheter har fem rum på tillsammans 156 kvadratmeter, varav ett är en

ateljé. Den har dubbel takhöjd och cirka 40 kvadratmeters golvyta.

Men det är bara en — målaren Torsten Bergmark — som använder ateljén till verkstad, för de övriga familjerna är den mer eller mindre husets statustrum. Och det är inget fel i det — vem önskar sig inte ett 40 kvadratmeters vardagsrum med fem meter till taket? Insatsen för lägenheterna verkade hög i 60-talets början. För ateljélägenheterna måste man ut med 35 000 kronor, för fyrona cirka 25 000.

För Torsten Bergmark blev Sköndallägenheten ändå billigare eftersom ateljén i den lägenhet hade förut var genomgångsrum så

att han tvingas hyra ytterligare en målarverkstad på annat håll.

Hyran håller sig mellan 600 för de mindre fyrona och 900 för femmorna, för att sjunka något efter 10 år, när amorteringarna på huset, som är omhändert till bostadsrättsförening, går ner.

Större än planerat

Boendestandarden i husen är ett kliv uppåt från vad Kandell tänkt från början. Det skulle ha blivit treor, men byggherren insåg försäljningsattraktivitet och ytorna och kostnaderna ökades — så mycket att det som skulle ha blivit ett billigt och trivsamt alternativ till eget hus vart så dyrt att det inte fick ställa län.

Det blev ett exklusivt hus i stället för ett naturligt, vardagligt hus. Vartor skall vi, som faller i trance över klättrande bebyggelse när vi ser den i andra länder, vara

GULLMARSPÄN 3

Ny adress för lönnande fotokop

Slarvsäker familjekamera för instamaticfilm

Olympus Quickmatic

Grejor bilden i nästan alla väder. Signalspår vid för dött ljus. Kamera med

ENDAST 145:—

FOTO pose

Tel. 81 67 38

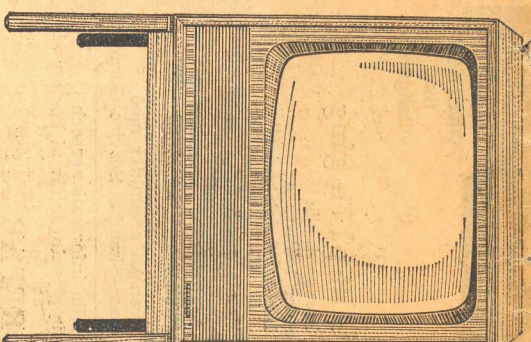
hänvisade till svenska standardklossar? — Det finns miljö för fler sådana hus i Stockholm, och de behöver

inte bli dyrare än vanliga träkiga hyreshus, menar Axel Kandell. Och de kan absolut bli oändligt mycket vänligare och trivsammare.

**TANDBERG kvalitet
NU till lågpris = HÄMTPRIS**

Praktiskt smal men med stor frontögtalare. P2 klar. 23. Skarp bild. 1250:— inkl. oms.

Kombinerad bil- och reseradio i världsklass. 475:— inkl. oms.

Kom in och låt oss demonstrera dessa kvalitetsapparater.

SKYTT RADIO

— den gemytliga buiken

GULLMARSVÄGEN 8. T. 91 30 00

Göran O Eriksson:

Att bo i backe

Fördelarna med att bo i ett hus av det här slaget är uppenbara: man är ostörd men inte isolerad, man har utsikt men inte insyn, grannar men inte umgängesväg. Jag har sett ytterst få radhus som ger så mycket oberoende. De har alla kostat mångdubbelt mer.

Nackdelarna är helt förknippade med lägenhetsplaneringen: arbetar någon av familjemedlemmarna hemma är tre personer maximum för en fyrrummare i två plan; trappan stäl utrymme, och sovvadlingningen på övre botten är liten och lyhörd, utan tvätmöjligheter.

Men dessa junimornar sitter jag i solskenet ute på altanen och skriver med kaffe, radio och telefon inom räckhåll. Luftens är frisk och full av försommars. Bakom mig kunde jag — om min läggning vore sådan och sommarn längre — ha en lund av växtiligåne, bougainvillea skulle klinga på den vita muren.

Längre fram på dagen börjar segelflygplanen från Skarpnäck cirkla ovanför; och denna lugna övelse är det enda man ser.

Det har talats mycket om framtidens bostadsområden (oftast med utgångspunkt från att framtidens industrier och administration kommer att fungera på samma sätt som dagens vilket är mer än tvivelaktigt), om förhållandet mellan gator och gångar, grönska och betong, boningshus och affärsvarter. Mindre om hur bostäderna själva skall se ut. En tid var det på modet att tala för flexibla lägenheter, som man skulle kunna planera om efter behov, på så sätt avstod man från att över huvud taget ta ställning till hur man ville leva. I dag tycks diskussionen ha avstannat i brist på principiella uppslag.

Jag vet inte om terrasshusen kan ge idéer till något nytt och fruktbart. Andra försøg till backbebyggelse har lagts fram och delvis förverkligats; flera har utgått från byn som grundform. Tänker man sig en utveckling av terrassformen — alltså flerplanslägenheter utan inbuddes förbindelse — måste det första steget såvitt jag förstår bli en utbyggnad av den gemensamma servicen: matlagning, städning, bannpassning, kafélokal etc. Fortfarande skiljer sig detta hus i princip inte från vilket hyreshus som helst. Det har en ovanlig charm, men iderna bakom det är fortfarande konventionella.

Kan man över huvud taget föra en fruktbart diskussion om bostadsarkitektur utan att basera den på ett resonemang om framtidens familjeformer och arbetsförhållanden — alltså inte om prognoser, utan om hur vi egentligen vill att tillvaron skall se ut? Jag tvivlar på det.

**NIEGEMANN
PÄLSKYL**

**SÖDER —
STÖRST**

Werner
SUNE
Niegemann

FARSTA CENTRUM
Ring 64 00 91, 64 00 94
Pälsbil hämtar kl. 9—21